

STORTINGET

Innst. 28 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:203 S (2017–2018) og Dokument 8:220 S (2017–2018)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å sikre ankerett for veteraner i erstatningssaker om personskader, og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Karin Andersen, Nicholas Wilkinson og Petter Eide om å sikre veteraner i internasjonale operasjoner etter 2010 klageadgang på vedtak i erstatningssaker om psykiske skader som følge av utenlandstjeneste

Til Stortinget

Sammendrag

Følgende forslag fremmes i Representantforslag 8:203 S (2017–2018):

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag for Stortinget om endring av forsvarsloven § 55 for å sikre ankerett i erstatningssaker også for de som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner etter 1. januar 2010.»

Følgende forslag fremmes i Representantforslag 8:220 S (2017–2018):

«Stortinget ber regjeringen innføre en klagemulighet for vedtak om erstatning for skader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner, også for dem som har tjenestegjort etter 1. januar 2010. Regjeringen bes foreslå for Stortinget de nødvendige lov- og forskrifts- endringer for at en slik klageordning skal kunne tre i kraft så raskt som råd.»

Komiteen har iht. Stortingets forretningsorden, § 31 fjerde ledd, besluttet å behandle Dokument 8:203 S (2017–2018) og Dokument 8:220 S (2017–2018) i én innstilling.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, lederen Anniken Huitfeldt, Martin Kolberg, Marianne Marthinsen og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Hårek Elvenes, Trond Helleland, Ingjerd Schou og Michael Tetzschner, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen, Hans Andreas Limi og Christian Tybring-Gjedde, fra Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, fra Venstre, Abid Q. Raja, og fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, viser til de to representantforslagene Dokument 8:203 S (2017–2018) fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes og Dokument 8:220 S (2017–2018) fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Karin Andersen, Nicholas Wilkinson og Petter Eide om henholdsvis å sikre en ankerett for veteraner i erstatningssaker om personskader og om å sikre veteraner i internasjonale operasjoner etter 2010 klageadgang på vedtak i erstatningssaker om psykiske skader som følge av utenlandstjeneste.

Komiteen legger til grunn at våre veteraner skal ivaretas på en god måte av storsamfunnet, og at en slik ivaretagelse blant annet innebærer å sikre skadde veteraner et godt økonomisk vern. Et viktig tiltak for å styrke rettighetene til veteraner etter internasjonale operasjoner var Stortingets beslutning i juni 2009 gjennom

Innst. O. nr. 113 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 67 (2008–2009), om å innføre et erstatningsvern for enhver skade og sykdom som oppstår i internasjonale operasjoner etter 1. januar 2010. Komiteen viser til at samtidig med etablering av erstatningsordningen ble det også etablert en særskilt kompensasjonsordning for veteraner som hadde deltatt i internasjonale operasjoner mellom 1. januar 1978 og fram til og med 31. desember 2009. Den særskilte kompensasjonsordningen ble nedfelt i en egen forskrift, og en egen uavhengig klagenemnd ble opprettet. Siden 2010 har om lag 500 veteraner fått utbetalt til sammen ca. 1,4 mrd. kroner.

Komiteen registrerer at forsvarsministeren i sitt brev til komiteen 16. mai 2018 er opptatt av at veteranarbeidet er en prioritert sak for regjeringen, og av at prosessen med å søke om erstatning skal være så enkel som mulig og ikke medføre en merbelastning for de skadelidte. Statsråden opplyser videre at Forsvarsdepartementet har bedt Statens pensjonskasse (SPK) om å se nærmere på muligheten for at Finansklagenemnda kan behandle eventuelle klager på vedtak fra veteraner som har tjenestegjort etter 2010, og at SPK har stilt seg positive til en slik klageordning hos Finansklagenemnda.

Komiteen viser til at Finansklagenemnda selv omtaler seg som et

«bransjebasert klageorgan som behandler klagesaker mot banker, forsikringsselskap, inkassoselskap og andre finansselskap».

Slik komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti vurderer det, er det vesentlige forskjeller mellom veteraner som har tjenestegjort for landet sitt på oppdrag i krigssoner, og privatrettslige tvister mellom enkeltpersoner og banker eller forsikringsselskap. Flertallet kan derfor ikke se at Finansklagenemnda er et egnet klageorgan for veteransaker.

Flertallet har registrert at representanter for Forsvarsdepartementet har argumentert for at veteraner skadet etter 2010, ikke har de samme utfordringene knyttet til kravene til dokumentasjon og årsakssammenheng da hendelsene er av nyere dato. Men tidsaspektet for senskader fra internasjonale operasjoner vil ikke endre seg; det kan ta mange år før psykiske krigsskader viser seg, også med utgangspunkt i hendelser etter 1. januar 2010.

Flertallets oppfatning er at alle veteraner bør få adgang til å klage på avgjørelser, også under den nye erstatningsordningen, og at disse klagenemndene bør behandles av et organ med kompetanse på krigsskader.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen framlegge forslag til de nødvendige lov- og forskriftsendringer for å innføre en klagemulighet for avgjørelser om erstatning også for skader som følge av tjenestegjøring i internasjonale operasjoner etter 1. januar 2010.»

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det er avgjørende å sørge for en best mulig erstatnings- og kompensasjonsordning for landets veteraner. Dette flertallet deler forslagsstillerens mål om å ivareta veteranenes rettigheter på beste mulige måte.

Dette flertallet viser til at forsvarsministeren har offentliggjort sin beslutning om å nedsette en arbeidsgruppe for å gjennomgå veteranenes erstatnings- og kompensasjonsordninger. Dette flertallet anser dette som riktig forum for å avklare veteraners rettigheter, herunder klageordning.

Dette flertallet viser til at arbeidsgruppen skal foreta en helhetlig gjennomgang og vurdering av hvorvidt de allerede eksisterende erstatnings- og kompensasjonsordningene fungerer etter intensjonen og gir veteranene den anerkjennelsen de fortjener. Videre skal arbeidsgruppen vurdere behovet for å gjøre endringer i de allerede eksisterende ytelsene og eventuelt presentere forslag til endringer i regelverket.

Arbeidsgruppen skal også vurdere om det kan være hensiktsmessig å endre navnet på noen av dagens ytelser som ledd i å øke denne personellgruppens anerkjennelse. Departementet arbeider med å få på plass en leder av arbeidsgruppen og vil i nær fremtid sende ut brev til veteran- og personellorganisasjonene angående deltakelse i arbeidsgruppen. Gruppen vil bli ledet av en eksternt og uavhengig representant og vil involvere de mest berørte departementene samt representanter fra personell- og veteranorganisasjonene. Dette er i tråd med uttalelsene fra en enstemmig utenriks- og forsvarskomite i Innst. 7 S (2017–2018), jf. Prop. 1 S (2017–2018).

Det forutsettes at arbeidsgruppen vurderer å etablere en klageadgang for veteraner som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner også etter 2010, på lik linje med veteranene som har tjenestegjort før 2010. Dette flertallet kan imidlertid allerede nå slutte seg til forslaget om å etablere en klageordning for veteraner som pådrar seg psykiske skader i internasjonale operasjoner også etter 2010.

Dette flertallet anser det som viktig at klageordningens omfang og innretting utredes grundig, og at personell- og veteranorganisasjonene aktivt får medvirke i denne utredningen. Deres bidrag er viktige og vil sikre at brukererfaringer blir godt belyst, herunder dagens klageordning. Endringer i dagens ordninger uten en grundig utredning i forkant kan få utilsiktede konsekvenser. Dette flertallet mener det ville være

uheldig om Stortinget skulle forskuttere arbeidsgruppens oppdrag uten nærmere utredning. Det beste vil derfor være at arbeidsgruppen som nedsettes, gis i mandat å utforme et forslag til en klageordning.

På dette grunnlag fremmer dette flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere en klageordning for veteraner som har deltatt i internasjonale operasjoner etter 2010 og pådratt seg psykiske skader i internasjonale operasjoner. Veteranorganisasjonene involveres i utarbeidelsen av klageordningens innretning. Etablering av en slik klageordning forutsettes å inngå i mandatet til den eksternt ledede arbeidsgruppen nedsatt av Forsvarsdepartementet.»

På bakgrunn av det ovennevnte fremmer komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre en klagemulighet for avgjørelser om erstatning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner etter 1. januar 2010, jf. forsvarsloven § 55. De som har tjenestegjort etter 1. januar 2010, gis samme klagemulighet som de som har tjenestegjort før 1. januar 2010, jf. forskrift om klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner, og klagenes behandles i særskilt nemnd utpekt av Forsvarsdepartementet. Regjeringen bes foreslå for Stortinget de nødvendige lov- og forskriftsendringer for at en slik klageordning skal tre i kraft så raskt som råd.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen innføre en klagemulighet for avgjørelser om erstatning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale opera-

sjoner etter 1. januar 2010, jf. forsvarsloven § 55. De som har tjenestegjort etter 1. januar 2010, gis samme klagemulighet som de som har tjenestegjort før 1. januar 2010, jf. forskrift om klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner, og klagenes behandles i særskilt nemnd utpekt av Forsvarsdepartementet. Regjeringen bes foreslå for Stortinget de nødvendige lov- og forskriftsendringer for at en slik klageordning skal tre i kraft så raskt som råd.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti. Komiteens tilråding II fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen framlegge forslag til de nødvendige lov- og forskriftsendringer for å innføre en klagemulighet for avgjørelser om erstatning også for skader som følge av tjenestegjøring i internasjonale operasjoner etter 1. januar 2010.

II

Stortinget ber regjeringen etablere en klageordning for veteraner som har deltatt i internasjonale operasjoner etter 2010 og pådratt seg psykiske skader i internasjonale operasjoner. Veteranorganisasjonene involveres i utarbeidelsen av klageordningens innretning. Etablering av en slik klageordning forutsettes å inngå i mandatet til den eksternt ledede arbeidsgruppen nedsatt av Forsvarsdepartementet.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 31. oktober 2018

Anniken Huitfeldt

leder

Martin Kolberg

ordfører

